

snio tek 2018. godine, u odluci u predmetu *Ahmea* u kojoj je suprotno mišljenje Opšteg pravobranioca, jednog broja država članica i postojeće arbitražne prakse zauzeo stav da se odredbe EU intra BIT-ova tumače u skladu sa pravom EU.

Iako je teško predvideti praktične posledice ovakvog stava, već je izvesno da će se postojeći EU intra BIT-ovi, kojih ima 196. na snazi, morati usklađivati sa pravom EU ili raskidati i prestati na drugi način. I pre nego što je SPEU u slučaju *Ahmea* dao svoje mišljenje o njihovoj usklađenosti, Komisija je bila čvrsto ubeđena u njihovu inkompatibilnost sa pravom EU, posebno u štetno dejstvo ISDS mehanizma na autonomni karakter prava EU. Stoga je, ne čekajući na stav Suda, protiv jednog broja država članica i formalno pokrenula postupak pred Sudom za poništaj njihovih BIT-ova, dok je na druge države članice izvršila snažan pritisak da to učine same.

JELENA ČERANIĆ

FRAGMENTACIJA PATENTNE ZAŠTITE PRONALAZAKA U EVROPSKOJ UNIJI

U V O D

Pronalazak predstavlja tehničko rešenje određenog tehničkog problema. Drugim rečima, pronalazak je intelektualno dobro koje se sastoji od uputstva o tehničkom načinu i tehničkim sredstvima kojima se rešava određeni tehnički problem. Pod patentnom se pak podrazumeva subjektivno pravo koje za predmet ima patentirani pronalazak. Iako se u svakodnevnoj komunikaciji reči "pronalazak" i "patent" često upotrebljavaju u značenju koje odstupa od pravničkih i zakonskih definicija, pravničkim jezikom govoreći pronalazak je rešenje određenog tehničkog problema, dok je patent pravo koje štiti svog nosioca u pogledu privrednog korišćenja patentiranog pronalaska.¹

Danas se u Evropi pronalazak može zaštititi, pored nacionalnog patenta, i evropskim patentom. Konvencija o izdavanju evropskih patenata (KEP) ustanovljava nadnacionalni sistem pravnih normi kojima se uređuje postupak priznavanja evropskih patenata koji neposredno proizvode dejstvo u državama članicama. Sa stanovišta EU, nedostatak postojećeg regionalnog sistema zasnovanog na KEP-u jeste teritorijalna ograničenost evropskog patenta samo na naznačene dr-

Dr Jelena Čeranić, viši naučni saradnik Instituta za uporedno pravo u Beogradu.
¹ S. Marković, D. Popović, *Pravo intelektualne svojine*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd 2013, 94-95.

JELENA ČERANIĆ

FRAGMENTACIJA PATENTNE ZAŠTITE PRONALAZAKA U EVROPSKOJ UNIJI

U V O D

Pronalazak predstavlja tehničko rešenje određenog tehničkog problema. Drugim rečima, pronalazak je intelektualno dobro koje se sastoji od uputstva o tehničkom načinu i tehničkim sredstvima kojima se rešava određeni tehnički problem. Pod patentnom se pak podrazumeva subjektivno pravo koje za predmet ima patentirani pronalazak. Iako se u svakodnevnoj komunikaciji reči "pronalažima" i "patent" često upotrebljavaju u značenju koje odstupa od pravničkih i zakonskih definicija, pravničkim jezikom govoreći pronalazak je rešenje određenog tehničkog problema, dok je patent pravo koje štiti svog nosioca u pogledu privrednog korišćenja patentiranog pronalaska.¹

Danas se u Evropi pronalazak može zaštititi, pored nacionalnog patenta, i evropskim patentom. Konvencija o izdavanju evropskih patenata (KEP) ustanovljava nadnacionalni sistem pravnih normi kojima se uređuje postupak priznavanja evropskih patenata koji neposredno proizvode dejstvo u državama članicama. Sa stanovišta EU, nedostatak postojećeg regionalnog sistema zasnovanog na KEP-u jeste teritorijalna ograničenost evropskog patenta samo na naznačene dr-

Dr Jelena Čeranić, viši naučni saradnik Instituta za uporedno pravo u Beogradu.

¹ S. Marković, D. Popović, *Pravo intelektualne svojine*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd 2013, 94-95.

žave, u kojima je ponaosob validiran.² Dakle, evropski patent zapravo predstavlja samo snop nacionalnih patenata. Shodno tome, postojeći sistem patentne zaštite u Evropi nije u skladu sa osnovnim ciljem evropskih integracija, a to je uspostavljanje jedinstvenog tržišta. Ovako koncipiran sistem zaštite pronalazaka, tj. fragmentacija evropskog patentnog pejzaža ne samo da ne doprinosi povećanju ekonomskog rasta, već predstavlja i ozbiljnu prepreku evropskom preduzetništvu.

Značaj uspostavljanja jedinstvenog sistema zaštite pronalazaka na teritoriji Evropskih zajednica/Evropske unije države članice prepoznale su još šezdesetih godina 20. veka. Međutim, rad na ustanovljenju jedinstvenog patentnog sistema odužio se zbog neslaganja zemalja u vezi sa određenim aspektima zaštite.

U okviru strategije "Evropa 2020" koju je EU usvojila 2010. godine u cilju oporavka evropske ekonomije, kao jedan od prioriteta navodi se uspostavljanje tzv. "mudre ekonomije" zasnovane na znanju i pronalazaštvu. U skladu s tim, predviđeno je da se do 2020. godine u oblast Istraživanja i razvoja ulaže tri odsto BDP-a Evropske unije.³

Podstaknute ciljevima predviđenim Strategijom "Evropa 2020", države članice EU su nakon četrdeset godina pregovora postigle su sporazum o uspostavljanju jedinstvenog sistema zaštite pronalazaka u EU. Dana 11. decembra 2012. usvojen je tzv. "patentni zakonodavni paket" koji se sastoji od tri komponente: Uredbe o sprovođenju bliže saradnje u oblasti uspostavljanja unitarne patentne zaštite, Uredbe o sprovođenju bliže saradnje u oblasti uspostavljanja unitarne patentne zaštite koja se tiče prevođenja i Sporazuma o Jedinstvenom patentnom sudu. Do danas sistem unitarne patentne zaštite još nije počeo da se primenjuje.

U radu su najpre predstavljani postojeći sistemi zaštite pronalazaka u Evropi. Posebna pažnja posvećena je nedostacima sistema zaštite pronalazaka evropskim patentom. Nakon toga analiziran je sistem unitarne patentne zaštite, tačnije dve uredbe o unitarnoj patentnoj zaštiti i Sporazum o jedinstvenom patentnom sudu. Unitarna patentna zaštita nije još počela da se primenjuje. Svaki put kada se čini da je EU na korak od primene sistema unitarne patentne zaštite, dogodi se nešto nepredviđeno zbog čega se početak odlaže. Stoga se u radu postavlja pitanje ne počinje ceo li projekat uspostavljanja jedinstvenog sistema zaštite pronalazaka na tlu EU da podseća na "čekajući Godoa". Naposljetku, rad nastoji da anticipira šta bi se dogodilo ukoliko bi unitarna patentna zaštita napokon zaživela. Da li bi to podrazumevalo kraj fragmentacije patentnog pejzaža u Evropi ili ne?

² *Ibid.*, 334.

³ U 2011. godini, ulaganje u oblast Istraživanja i razvoja u EU iznosilo je 2,03 odsto BDP-a, tako da predviđenih tri odsto predstavljaju jasan napredak u odnosu na prethodne godine.

SISTEMI ZAŠTITE PRONALAZAKA U EVROPI

Danas u Evropi postoje tri sistema zaštite pronalazaka. Pronalazak se najpre može zaštititi nacionalnim patentom. Zatim, pronalazak se može zaštititi evropskim patentom na osnovu Konvencije o izdavanju evropskih patenata (KEP). Naposljetku, pronalazak se može zaštititi i na osnovu Ugovora o saradnji u oblasti patenata (USP). Kako se USP ne odnosi isključivo na evropski kontinent, već na celi svet, o njemu neće biti reči u ovom radu. Ono što je, međutim, važno istaći jeste da nijedan od ovih instrumenata zaštite ne počiva na pravu EU.

Nacionalni patenti

Istorijski gledano, sve do kraja 19. veka, priroda i obim patentne zaštite pronalazaka imali su isključivo nacionalni domet. U 20. veku, međutim, situacija je počela da se menja jer su države uvidale da im nacionalna tržišta više nisu dovoljna. Već tada su nosioci patenata ispoljavali želju da se patentna zaštita proširi i na inostrane zemlje u koje bi pronalasci mogli da se izvoze ili primenjuju u proizvodnji.

U 21. veku situacija se potpuno promenila. Studija koju je u toku 2011. godine sprovela Evropska komisija⁴ ukazuje da danas oko četiri odsto evropskih pronalazača i preduzetnika (i malo veći broj malih i srednjih preduzeća) bira nacionalnu zaštitu najčešće samo kao prvi korak, kako bi na taj način osigurali pravo prvenstva.⁵

Svaka država članica EU uređuje zaštitu pronalazaka na nacionalnom tržištu u skladu sa svojim unutrašnjim patentnim propisima.⁶ Isto tako, svaka ima nacionalni patentni zavod (ured) koji odlučuje o priznanju ili odbijanju patentne zaštite, zasnivajući svoju odluku na nacionalnom zakonodavstvu. Kada je jedan put priznat, nacionalni patent upisuje se u nacionalni patentni registar. Važenje nacionalnog patenta ograničeno je na teritoriju države članice u kojoj je patent priznat.

⁴ Radni dokument Komisije, Procena uticaja, SEC (2011) 482 final, 13. april 2011.

⁵ Institut prvenstva odnosi se na slučajeve u kojima se prvenstvo u pogledu prava na zaštitu ne vezuje sa datumom podnošenja prijave, već sa nekim ranijim datum. To su specifični, međunarodnim konvencijama i zakonom propisani slučajevi, u kojima primenu nalaze pravo međunarodnog prvenstva i pravo unutrašnjeg prvenstva." (Vid. S. Marković, *Patentno pravo*, NOMOS, Beograd 2007, 213).

⁶ U Republici Srbiji patentna zaštita pronalazaka uređena je na osnovu Zakona o patentima. Osim toga, RS je potpisnica Ugovora o saradnji u oblasti patenata koji je ratifikovala 1996. godine, kao i Konvencije o priznanju evropskih patenata koju je ratifikovala 2010. godine.

Nacionalna patentna zaštita nije, ipak, toliko "nacionalna" kao što to na prvi pogled izgleda. Paralelno sa postojanjem nacionalnih sistema zaštite pronalazaka, s jedne, i nekolicine neuspelih pokušaja da se *de jure* uspostavi nadnacionalni sistem zaštite pronalazaka na tlu EU, s druge strane, države članice EU postepeno su, korak po korak, ujednačavale nacionalne patentne zakone putem *de facto* harmonizacije.⁷

Međutim, države članice EU potpuno su slobodne da menjaju nacionalne patentne propise. Njihovi nacionalni sudovi tumače zakone u skladu sa sopstvenim pravnim shvatanjima i tradicijama. Iako su patentni zakoni država članica EU u velikoj meri harmonizovani, u Evropi je i dalje prisutan određen stepen pravne nesigurnosti kada je reč o patentnoj zaštiti pronalazaka.⁸

Evropski patent

Druga mogućnost zaštite pronalazaka u Evropi je priznanje evropskog patenta na osnovu Konvencije o izdavanju evropskih patenata. Ova konvencija predstavlja poseban sporazum zaključen 1973. godine na osnovu člana 19 Pariške konvencije. Njome je ustanovljen nadnacionalni sistem pravnih normi kojima se uređuje postupak priznavanja (evropskih) patenata koji neposredno proizvode pravno dejstvo u državama članicama.

Ova konvencija ima regionalni karakter, što znači da joj mogu, pod određenim uslovima, pristupiti samo evropske države. Jedna od specifičnosti KEP-a ogleda se u tome što krug pronalazača, odnosno njihovih pravnih sledbenika koji imaju pravo da se pozivaju na KEP, nije ograničen državljanstvom, prebivalištem/sedištem ili drugom pravnom činjenicom. Dakle, svako pravno ili fizičko lice na svetu ovlašćeno je da podnese evropsku prijavu i pod propisanim uslovima stekne evropski patent.⁹

Konvencija sadrži tri grupe normi: prva kojom se osniva Evropska patentna organizacija (EPO), druga kojom se ustanovljava sistem materijalno-pravnih normi kojima se uređuju uslovi, oblik i trajanje pravne zaštite pronalazaka i treća kojom se uspostavlja administrativni postupak za patentnu zaštitu pronalazaka.

Evropska patentna organizacija je nadnacionalna organizacija osnovana sa zadatkom da vodi postupak priznanja evropskih patenata. Njeni organi su Evrop-

⁷ J. Čeranić, *Unitarni patent*, Institut za uporedno pravo, Pravni fakultet Univerziteta u Banjoj Luci, Beograd, 2015, 14–15.

⁸ N. Machek, "How 'Unitary' is the Unitary Patent?", http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2407357, 30.04. 2015, 2.

⁹ S. Marković, D. Popović, 317.

ski zavod (ured) za patente (EZP) i Upravni savet. EZP je centralni stručno-administrativni i izvršni organ koji primenjuje materijalno evropsko patentno pravo. Službeni jezici EZP-a su engleski, nemački i francuski.

Ono što je karakteristično za zaštitu pronalazaka evropskim patentom je da "materijalno evropsko patentno pravo, na nadnacionalni način, uređuje patentnu zaštitu pronalazaka od trenutka podnošenja evropske prijave do trenutka priznavanja evropskog patenta. Od trenutka priznavanja evropskog patenta, u načelu, prestaje primenljivost nadnacionalnih normi, te se evropski patent 'raspada' na onoliko nezavisnih nacionalnih patenata koliko ima zemalja članica KEP-a koje je prijavilac u evropskoj prijavi naznačio kao države u kojima želi patentnu zaštitu za svoj pronalazak. Svaki od tih patenata, koji se dalje naziva evropski patent, nastavlja da traje u pojedinoj državi, podvrgnut propisima nacionalnog patentnog prava. Njegova pravna sudbina je nezavisna u odnosu na pravnu sudbinu ostalih evropskih patenata za isti pronalazak, koji su priznati na osnovu odluke EZP-a."¹⁰

Odnos materijalnog evropskog patentnog prava i nacionalnog patentnog prava je takav da ova dva sistema postoje paralelno. Drugim rečima, materijalno evropsko patentno pravo ne dira u nacionalno patentno pravo. Međutim, evropski patent se, nakon što je priznat, uliva u nacionalni patentni sistem i podvrgava istom režimu kao i da ga je priznala nacionalna patentna uprava. Postoje, ipak, četiri situacije kada materijalno evropsko patentno pravo, kao nadnacionalno, za država primat nad nacionalnim pravom i posle prelaska evropskog patenta u tzv. "nacionalnu fazu".¹¹

Evropski patent traje dvadeset godina (počev od datuma podnošenja evropske prijave) u svakoj od naznačenih država ponaosob. U svakoj od njih evropski patent ima isto dejstvo kao i nacionalni patent. Povrede evropskog patenta rasklajuju se isključivo prema nacionalnom pravu države u kojoj je do povrede došlo. Dakle, jedino je postupak za dobijanje evropskog patenta centralizovan i završava se izdavanjem onoliko nacionalnih patenata koliko je država navedeno u prijavi. Kada EZP izda patent, on mora da bude priznat u svakoj državi ugovornici koja je naznačena u prijavi.

Rezultat ovako koncipiranog sistema zaštite ogleda se u tome da su smanjeni direktni i indirektni troškovi (postupak je centralizovan, te je smanjen broj prijavi i taksi, kao i ostalih administrativnih troškova u vezi s brojnim postupcima). Osim toga, ovakvim sistemom priznanja evropskog patenta uvedena je kompletna prethodna provera ispunjenosti materijalnih uslova (koju države ugovornice u kojima važi sistem registracije ne bi mogle same da sprovedu).

¹⁰ *Ibid.*, 318.

¹¹ *Ibid.*

Uprkos ovim prednostima, zaštita pronalazaka evropskim patentom i dalje podrazumeva teritorijalnu fragmentaciju patentne zaštite u Evropi. Stoga, sa staništa EU, ovakav sistem zaštite nije u skladu sa principima jedinstvenog tržišta i uopšte ciljem evropskih integracija.

Nedostaci sistema zaštite pronalazaka evropskim patentom

Sistem zaštite pronalazaka evropskim patentom ima niz nedostataka. Kao najveći, iz perspektive nosilaca patenta, izdvajaju se: visoki troškovi prevođenja i objavljivanja, visoke takse za održavanje, složen administrativni postupak i pravna nesigurnost.

Prvo, prema odredbama KEP-a, onog trenutka kada EZP prizna evropski patent, on se "raspršava", tj. postaje "snop" nacionalnih patenata. Nosilac evropskog patenta nakon toga mora da zahteva posebno priznanje u svakoj državi članici EU koja je navedena u patentnoj prijavi kao zemlja u kojoj se traži patentna zaštita. Priznanje podrazumeva i prevođenje i objavljivanje patentnih spisa, i ispunjenje niza formalnih uslova predviđenih nacionalnim zakonodavstvom svake zemlje u kojoj se traži zaštita. Ukoliko nosilac evropskog patenta ne ispuni neki od specifičnih uslova predviđenih zakonodavstvom određene zemlje, patent se u toj zemlji smatra nevažećim od samog početka (*ab initio*). Visoki troškovi prevođenja i objavljivanja patenata, kao i ispunjenje drugih uslova predviđenih nacionalnim zakonodavstvima, uglavnom predstavljaju veliko opterećenje za nosioce patenata.¹²

Stoga je 13 država u oktobru 2000. godine potpisalo Londonski sporazum koji omogućava smanjenje troškova u vezi sa režimom prevođenja. Države se obavezuju da se potpuno ili u velikoj meri, u određenim situacijama, odreknu zahteva za prevođenje evropskih patenata. Zahvaljujući Londonskom sporazumu troškovi patentiranja smanjeni za oko 20 odsto. Međutim, Sporazum se odnosi samo na smanjenje troškova prevođenja, dok su svi ostali troškovi u vezi sa evropskim patentom i dalje izuzetno visoki.¹³

Drugo, da bi održao evropski patent, njegov nosilac obavezan je da plaća godišnje administrativne takse u svakoj državi članici u kojoj mu je patent priznat. Ukoliko nosilac patenta propusti da plati taksu, patentna zaštita prestaje i patent postaje deo javnog domena u toj zemlji. Kako vreme prolazi visina ovih taksi obično raste i ukupan iznos taksi u svim državama u kojima je patent priznat.

¹² Prema nekim istraživanjima na troškove prevođenja odlazi dodatnih 40 odsto ukupnih troškova patentiranja u Evropi. (Vid. N. Machek, 5).

¹³ N. Machek, 6.

znat najčešće predstavlja veliko opterećenje za nosioce patenata. *Administrativne takse, a posebno taksa za održavanje patenta, razlikuju se od države do države,* kako u pogledu visine, tako i u pogledu propratnih uslova predviđenih nacionalnim zakonodavstvom svake države EZP-a. Takva situacija čini evropsko tržište manje atraktivnim u odnosu na tržišta nekih drugih velikih zemalja u kojima se plaća samo jedna taksa.¹⁴

Treće, patent se kao isključivo apsolutno pravo može prenositi pravnim radnjama (kupiti, prodati i sl.) ili biti predmet ugovora o licenci. Ovakvi prenosi struju se u nacionalnim patentnim registrima zemalja u kojima je patent priznat. Dokumenta koja se podnose nacionalnim patentnim upravama uglavnom se razlikuju od zemlje do zemlje. Osim toga, u više od polovine država članica EU, registraciju takvih prava u nacionalnim patentnim zavodima ne mogu vršiti sami nosioci patenata, već su obavezni da za takve poslove angažuju nacionalne zakonske zastupnike.¹⁵

Četvrto, jedan od ključnih nedostataka zaštite pronalazaka na osnovu KEP-a je nepostojanje jedinstvenog postupka rešavanja sporova u vezi sa evropskim patentom, što implicira pravnu nesigurnost. Sudovi zemalja ugovornica KEP-a potpuno su nezavisni prilikom donošenja odluka u sporovima u vezi sa evropskim patentima.¹⁶ Ovakva situacija svakako doprinosi fragmentaciji patentne zaštite u Evropi.

Prepoznati nedostaci zaštite pronalazaka evropskim patentom doprineli su intenziviranju rada na uspostavljanju jedinstvenog sistema zaštite pronalazaka na nivou EU.

SISTEM UNITARNE PATENTNE ZAŠTITE

Značaj jedinstvenog sistema zaštite pronalazaka na tlu Starog kontinenta prepoznat je početkom šezdesetih godina prošlog veka, odmah nakon osnivanja

¹⁴ *Ibid*, 6-7.

¹⁵ *Ibid*, 7.

¹⁶ Mogu se uočiti tri nedostatka važećeg sistema rešavanja sporova u vezi sa evropskim patentom. Prvo, postoji problem umnožavanja broja sporova u sudovima, tj. sporovi u vezi sa istim patentom mogu se istovremeno voditi u više država članica. Drugo, s obzirom na to da se sporovi u vezi sa evropskim patentom mogu istovremeno voditi u više država članica, postoji rizik da nacionalni sudovi država članica EU različito tumače odredbe KEP-a i shodno tome donesu različite presude. I treće, fragmentacija važećeg sistema rešavanja patentnih sporova u Evropi ostavlja stranvi u vezi sa evropskim patentom mogućnost izbora suda kome će podneti tužbu, biraju, naravno, onaj sud čiji im se kama široke mogućnosti da zloupotrebe sistem za tzv. "strateške parnice" i tzv. *forum shopping*. Tužiocima, koji imaju mogućnost izbora suda kome će podneti tužbu, biraju, naravno, onaj sud čiji im se način rada i sudska praksa čine najpogodnijim u konkretnom slučaju, što može biti na štetu druge strane u sporu. (Vid. J. Čeranić (2015), 24-25).

Uprkos ovim prednostima, zaštita pronalazaka evropskim patentom i dalje podrazumeva teritorijalnu fragmentaciju patentne zaštite u Evropi. Stoga, sa staništa EU, ovakav sistem zaštite nije u skladu sa principima jedinstvenog tržišta i uopšte ciljem evropskih integracija.

Nedostaci sistema zaštite pronalazaka evropskim patentom

Sistem zaštite pronalazaka evropskim patentom ima niz nedostataka. Kao najveći, iz perspektive nosilaca patenta, izdvajaju se: visoki troškovi prevođenja i objavljivanja, visoke takse za održavanje, složen administrativni postupak i pravna nesigurnost.

Prvo, prema odredbama KEP-a, onog trenutka kada EZP prizna evropski patent, on se "raspršava", tj. postaje "snop" nacionalnih patenata. Nosilac evropskog patenta nakon toga mora da zahteva posebno priznanje u svakoj državi članici EU koja je navedena u patentnoj prijavi kao zemlja u kojoj se traži patentna zaštita. Priznanje podrazumeva i prevođenje i objavljivanje patentnih spisa, i ispunjenje niza formalnih uslova predviđenih nacionalnim zakonodavstvom svake zemlje u kojoj se traži zaštita. Ukoliko nosilac evropskog patenta ne ispuni neki od specifičnih uslova predviđenih zakonodavstvom određene zemlje, patent se u toj zemlji smatra nevažećim od samog početka (*ab initio*). Visoki troškovi prevođenja i objavljivanja patenata, kao i ispunjenje drugih uslova predviđenih nacionalnim zakonodavstvima, uglavnom predstavljaju veliko opterećenje za nosioce patenata.¹²

Stoga je 13 država u oktobru 2000. godine potpisalo Londonski sporazum koji omogućava smanjenje troškova u vezi sa režimom prevođenja. Države se obavezuju da se potpuno ili u velikoj meri, u određenim situacijama, odreknu zahteva za prevođenje evropskih patenata. Zahvaljujući Londonskom sporazumu troškovi patentiranja smanjeni za oko 20 odsto. Međutim, Sporazum se odnosi samo na smanjenje troškova prevođenja, dok su svi ostali troškovi u vezi sa evropskim patentom i dalje izuzetno visoki.¹³

Drugo, da bi održao evropski patent, njegov nosilac obavezan je da plaća godišnje administrativne takse u svakoj državi članici u kojoj mu je patent priznat. Ukoliko nosilac patenta propusti da plati taksu, patentna zaštita prestaje i patent postaje deo javnog domena u toj zemlji. Kako vreme prolazi visina ovih taksi obično raste i ukupan iznos taksi u svim državama u kojima je patent priznat.

¹² Prema nekim istraživanjima na troškove prevođenja odlazi dodatnih 40 odsto ukupnih troškova patentiranja u Evropi. (Vid. N. Machek, 5).

¹³ N. Machek, 6.

znat najčešće predstavlja veliko opterećenje za nosioce patenata. Administrativne takse, a posebno taksa za održavanje patenta, razlikuju se od države do države, kako u pogledu visine, tako i u pogledu propratnih uslova predviđenih nacionalnim zakonodavstvom svake države EZP-a. Takva situacija čini evropsko tržište manje atraktivnim u odnosu na tržišta nekih drugih velikih zemalja u kojima se plaća samo jedna taksa.¹⁴

Treće, patent se kao isključivo apsolutno pravo može prenositi pravnim radnjama (kupiti, prodati i sl.) ili biti predmet ugovora o licenci. Ovakvi prenosi registruju se u nacionalnim patentnim registrima zemalja u kojima je patent priznat. Dokumenta koja se podnose nacionalnim patentnim upravama uglavnom se razlikuju od zemlje do zemlje. Osim toga, u više od polovine država članica EU, registraciju takvih prava u nacionalnim patentnim zavodima ne mogu vršiti sami nosioci patenata, već su obavezni da za takve poslove angažuju nacionalne zakonske zastupnike.¹⁵

Četvrto, jedan od ključnih nedostataka zaštite pronalazaka na osnovu KEP-a je nepostojanje jedinstvenog postupka rešavanja sporova u vezi sa evropskim Patentom, što implicira pravnu nesigurnost. Sudovi zemalja ugovornica KEP-a potpuno su nezavisni prilikom donošenja odluka u sporovima u vezi sa evropskim patentima.¹⁶ Ovakva situacija svakako doprinosi fragmentaciji patentne zaštite u Evropi.

Prepoznati nedostaci zaštite pronalazaka evropskim patentom doprineli su intenziviranju rada na uspostavljanju jedinstvenog sistema zaštite pronalazaka na nivou EU.

SISTEM UNITARNE PATENTNE ZAŠTITE

Značaj jedinstvenog sistema zaštite pronalazaka na tlu Starog kontinenta prepoznat je početkom šezdesetih godina prošlog veka, odmah nakon osnivanja

¹⁴ *Ibid*, 6-7.

¹⁵ *Ibid*, 7.

¹⁶ Mogu se uočiti tri nedostatka važećeg sistema rešavanja sporova u vezi sa evropskim patentom. Prvo, postoji problem umnožavanja broja sporova u sudovima, tj. sporovi u vezi sa istim patentom mogu se istovremeno voditi u više država članica. Drugo, s obzirom na to da se sporovi u vezi sa evropskim patentom mogu istovremeno voditi u više država članica, postoji rizik da nacionalni sudovi država članica EU različito tumače odredbe KEP-a i shodno tome donesu različite presude. I treće, fragmentacija važećeg sistema rešavanja patentnih sporova u Evropi ostavlja stranicama široke mogućnosti da zloupotrebe sistem za tzv. "strateške parnice" i tzv. *forum shopping*. Tužiocima, koji imaju mogućnost izbora suda kome će podneti tužbu, naravno, onaj sud čiji im se način rada i sudska praksa čine najpogodnijim u konkretnom slučaju, što može biti na štetu druge strane u sporu. (Vid. J. Čeranić (2015), 24-25).

Evropskih zajednica. Ipak, do donošenja akata o uspostavljanju unitarne patentne zaštite prošlo je više decenija. Pregovori između država članica svaki put su se završavali neuspjehom, pre svega zbog njihovog neslaganja u vezi sa režimom prevođenja.¹⁷

Rad na uspostavljanju jedinstvenog sistema zaštite pronalazaka intenziviran je početkom novog milenijuma. Evropska komisija je, najpre, u decembru 2009. godine iznela Predlog uredbe o unitarnoj patentnoj zaštiti, a u julu 2010. godine Predlog uredbe o unitarnoj patentnoj zaštiti koja se tiče prevođenja. Međutim, dve države članice EU, Španija i Italija, nisu se složile sa predloženim režimom prevođenja. Stoga je preostalih 25 zemalja pribeglo bližoj saradnji. Reč je o mehanizmu predviđenom Ugovorima koji omogućava državama članicama EU da uspostave saradnju i po pitanjima o kojima nije postignut sporazum među svim članicama EU. U skladu sa time, Komisija je 13. aprila 2011. predložila dve uredbe o unitarnoj patentnoj zaštiti.

Nakon toga, 30. maja 2011. Španija i Italija podnele su tužbe Evropskom sudu pravde navodeći da pokretanje bliže saradnje u oblasti uspostavljanja unitarne patentne zaštite predstavlja povredu Osnivačkih ugovora po više osnova.¹⁸ Uprkos ovim tužbama, rad na uspostavljanju unitarne patentne zaštite je nastavljen.¹⁹

Dana 11. decembra 2012. usvojen je tzv. patentni zakonodavni paket koji se sastoji od tri komponente: Uredbe o sprovođenju bliže saradnje u oblasti uspostavljanja unitarne patentne zaštite (UUPZ),²⁰ Uredbe o sprovođenju bliže saradnje u oblasti uspostavljanja unitarne patentne zaštite koja se tiče prevođenja (UUPZP)²¹ i Sporazuma o Jedinstvenom patentnom sudu (SJPS).²²

Uredbe su objavljene 31. decembra 2012. u Službenom listu EU, a stupile su na snagu 20. januara 2013. Predviđeno je da će početi da se primenjuju od 1. ja-

¹⁷ Vid. J. Čeranić, "O uspostavljanju jedinstvenog postupka rešavanja patentnih sporova u Evropi", *Pravo i privreda*, 7-9/2014, 71-84.

¹⁸ J. Čeranić, "Zakonitost bliže saradnje u oblasti unitarnog patenta – slučaj Španija i Italija protiv Saveta", *Pravna riječ*, 37/2013, 111-126.

¹⁹ Najpre se, u decembru 2012, opšti pravozastupnik ESP izjasnio da bi Sud tužbe trebalo da odbije, a onda je ESP, u maju 2016, doneo takvu presudu.

²⁰ Uredba (EU) br. 1257/2012 od 17. decembra 2012. o sprovođenju bliže saradnje u oblasti uspostavljanja unitarne patentne zaštite, 2012, *Službeni list EU*, 2012, br. L 361.

²¹ Uredba (EU) br. 1260/2012 od 17. decembra 2012. o sprovođenju bliže saradnje u oblasti uspostavljanja unitarne patentne zaštite koja se tiče prevođenja, 2012, *Službeni list EU*, br. L 361.

²² Sporazum o Jedinstvenom patentnom sudu, <http://www.unified-patent-court.org/images/documents/upc-agreement.pdf>, 30.04.2018.

nuara 2014. ili od datuma stupanja na snagu SJPS, u zavisnosti od toga koji od ta dva datuma nastupi kasnije.

Uredba o sprovođenju bliže saradnje u oblasti uspostavljanja unitarne patentne zaštite

Pravni osnov za donošenje Uredbe o sprovođenju bliže saradnje u oblasti uspostavljanja unitarne patentne zaštite predstavlja član 118, stav 1 UFEU, kojim je predviđeno da Evropski parlament i Savet uspostavljaju mere za stvaranje evropskih prava intelektualne svojine kako bi se obezbedila uniformna zaštita u Uniji.

U skladu sa članom 118, stav 1 UFEU, Uredbom o sprovođenju bliže saradnje u oblasti uspostavljanja unitarne patentne zaštite uniformna zaštita unitarnog patenta osigurana je na tradicionalan način. Predviđeno je da evropski patent sa unitarnim dejstvom obezbeđuje uniformnu zaštitu i ima jednako dejstvo u svim državama članicama EU koje učestvuju u bližoj saradnji.²³

Unitarno dejstvo pojavljuje se tek pošto EZP prizna patent sa istim setom patentnih zahteva za sve države članice prema postojećem postupku predviđenom KEP-om i zatim, na zahtev nosioca evropskog patenta, propisno zavede unitarno dejstvo u Registar.²⁴ Prema tome, podnošenje zahteva, ispitivanje i postupak prijema unitarnog patenta ostaju isti kao i za klasični evropski patent. Kada je reč o postupcima u vezi sa povredama, ograničenjima i opozivom unitarnog patenta pred EZP-om, i oni se sprovode na isti način kao u slučaju klasičnog evropskog patenta.

Kada je jednom registrovano unitarno dejstvo, patent se smatra jedinstvenim pravom EU i zato može biti ograničen, prenesen ili opozvan samo, tj. istovremeno u svim državama članicama EU koje učestvuju u bližoj saradnji i potpisale su i ratifikovale SJPS. Postupak plaćanja administrativnih taksi i taksi za održavanje patenata je centralizovan. To znači da se sve takse plaćaju EZP-u, a ne pojedinačno svakom nacionalnom patentnom zavodu zemlje u kojoj se traži patentna zaštita (ili zemlje u kojoj je patent priznat, ukoliko je reč o taksi za održavanje). S obzirom na to da se očekuje da vremenom bližoj saradnji pristupe i zemlje koje inicijalno nisu bile uključene u nju, postojaće različite generacije unitarnih patenata.²⁵

²³ Čl. 3, st. 2 UUPZ.

²⁴ Čl. 3, st. 1 UUPZ.

²⁵ N. Machek, 23.

Uredba o sprovođenju bliže saradnje u oblasti uspostavljanja unitarne patentne zaštite koja se tiče prevođenja

U skladu sa odredbama člana 118, stav 2 UFEU, režim prevođenja patentnih spisa unitarnog patenta definisan je u okviru posebnog pravnog instrumenta. Iako je režim prevođenja bio "kamen spoticanja" tačnije "jabuka razdora" prilikom svih ranijih pokušaja da se uspostavi jedinstven sistem zaštite pronalazaka u EU,²⁶ odredbe predviđene Uredbom o sprovođenju bliže saradnje u oblasti uspostavljanja unitarne patentne zaštite koja se tiče prevođenja veoma su jednostavne i jasne.

Osnovna odredba koja se tiče režima prevođenja patentnih spisa unitarnog patenta sadrži direktno upućivanje na odredbu člana 14 KEP-a. U skladu sa ovim članom, spisi evropskog patenta objavljuju se na jeziku postupka i sadrže prevod patentnih zahteva na druga dva službena jezika EZP.²⁷ Dakle, UUPZP predviđa da ukoliko je evropski patent sa unitarnim dejstvom objavljen u skladu sa članom 14, stavom 6 KEP-a, dalja prevođenja nisu potrebna.²⁸ Ovo upućivanje na član 14 KEP-a ne predstavlja problem jer je u fazi objavljivanja unitarni patent još klasični evropski patent. Dalje, UUPZP utvrđuje da se zahtevi za unitarno dejstvo podnose na jeziku postupka.²⁹

Ovakva pravila prevođenja propisana su uzimajući u obzir činjenicu da su, u poređenju sa ukupnim brojem postojećih patenata, sporovi dosta retki i tiču se samo komercijalno vrednih patenata.³⁰ Stoga UUPZP predviđa da u slučaju spora zbog povrede evropskog patenta sa unitarnim dejstvom, nosilac patenta na zahtev tuženog obezbeđuje kompletan prevod evropskog patenta sa unitarnim dejstvom na službeni jezik bilo države članice u kojoj je došlo do povrede, bilo države članice u kojoj tuženi ima prebivalište.³¹

Sporazum o Jedinstvenom patentnom sudu

Paralelno sa radom na uspostavljanju unitarnog patenta, države članice EU nastojale su da postignu sporazum i u vezi sa jedinstvenim postupkom rešavanja

²⁶ Vid. J. Čeranić, "Režim prevođenja unitarnog patenta: problemi, prioriteti i perspektive, *Pravna riječ*, 39/2014, 671-686.

²⁷ Čl. 14, st. 6 KEP.

²⁸ Čl. 3, st. 1 UUPZP.

²⁹ Čl. 3, st. 2 UUPZP.

³⁰ H. Ullrich, "Harmonizing Patent Law: The Untamable Union Patent", *Max Planck Institute for Intellectual Property and Competition Law Research Paper Series*, 12-03, 12 fn. 35.

³¹ Čl. 4, st. 1 UUPZP.

patentnih sporova. Jedan od najvećih nedostataka sistema zaštite pronalazaka u okviru EZP-a je to što se svaka tužba za povredu, poništaj, protivtužba ili opoziv evropskog patenta podnosi nacionalnom sudu svake naznačene zemlje, što znači da se postupci vode odvojeno. Prema tome postoji opasnost od umnožavanja patentnih sporova. To dovodi do slabljenja zaštite pronalazaka i samim tim fragmentacije jedinstvenog tržišta patenata u Evropi.

Nakon brojnih neuspelih pokušaja, Jedinstveni patentni sud (JPS) uspostavljen je međunarodnim sporazumom koji je 19. februara 2013. potpisalo 25 država članica EU. Nisu ga potpisale samo Španija, Poljska i Hrvatska. Iako su pregovori o osnivanju JPS-a vođeni pod okriljem Saveta ministara EU, Sporazum je zaključen izvan pravnog okvira EU. Ovaj sporazum predstavlja klasičan međunarodni ugovor, te je organizaciono odvojen i suštinski nezavisan od nacionalnih sudova država članica EU.

Jedinstveni patentni sud nadležan je za sporove u vezi sa tzv. klasičnim evropskim patentnom i evropskim patentom sa unitarnim dejstvom – unitarnim patentnom. Sporazumu mogu pristupiti samo države članice EU, što znači i zemlje koje ne učestvuju u bližoj saradnji u oblasti uspostavljanja unitarne patentne zaštite (Španija), ali ne i države EZP-a koje nisu članice EU (Švajcarska, Turska i Norveška).³² Međutim, slučaj Ujedinjenog Kraljevstva koje je potpisalo SJPS, pa donelo odluku o izlasku iz EU, pa ipak ratifikovalo SJPS, problematizuje donekle ovu odredbu Sporazuma. UK jeste bilo članica EU u trenutku kada je potpisalo SJPS. Činjenica je da ga je i ratifikovalo u trenutku kada je i dalje formalno članica EU, međutim UK nalazi se u postupku povlačenja iz EU. Stoga se nameće pitanje da li će se u perspektivi omogućiti i drugim zemljama EZP-a da postanu članice SPJP? Ako je odgovor pozitivan, ostaje otvoreno pitanje koje su granice unitarne patentne zaštite?

Sporazum predviđa da se JPS smatra sudom država članica koje su ga potpisale i zato, kada je u pitanju pravo EU, Sud ima iste obaveze kao i svaki nacionalni sud država članica. Sporazum sadrži i odredbe o primatu prava EU i postupku donošenja prethodne (preliminarne) odluke. JPS primenjuje pravo Unije u celosti i poštuje njegov primat. Kao zajednički sud država potpisnica Sporazuma, JPS saraduje sa Evropskim sudom pravde (ESP) kako bi obezbedio ispravnu primenu i uniformno tumačenje prava EU. Odluke ESP- a obavezujuće su za JPS.

Što se tiče strukture, JPS sastoji se od Suda prve instance, Apelacionog suda i Registra. Decentralizovani Sud prve instance podeljen je na odeljenja i u njegovom sastavu se nalaze tri različita tipa odeljenja: lokalna, regionalna i centralno odeljenje.

³² J. Čeranić (2015), 64.

Države potpisnice SJPS dugo nisu mogle da se dogovore o sedištu Suda. Najzad, u toku 2012. godine postignut je kompromis kojim je predviđeno da sedište centralnog odeljenja bude u Parizu, a tematske jedinice u Londonu i Minhenu. Apelacioni sud smešten je u Luksemburgu, kao i Registar. Centar za obuku sudija nalazi se u Budimpešti, dok Centar za medijaciju i arbitražu u oblasti patenata ima dva sedišta, u Ljubljani i Lisabonu.

Predviđeno je da će SJPS stupiti na snagu kada ga ratifikuje najmanje trinaest država članica koje učestvuju u bližoj saradnji, uključujući Francusku, Nemačku i UK. Postupak ratifikacije je u toku.

POČETAK PRIMENE UNITARNE PATENTNE ZAŠTITE - "ČEKAJUĆI GODOA"?

Nakon svih prepreka koje je sistem unitarne patentne zaštite uspeo da prevaziđe od kada je intenziviran rad na njegovom uspostavljanju (početkom novog milenijuma), dva neočekivana događaja ponovo su odložila početak primene unitarne patentne zaštite. Jedan je Breksit, a drugi žalba Saveznom ustavnom sudu Nemačke na usvajanje Zakona o ratifikaciji SJPS.

Kako se sve pravne i političke posledice Breksita ne mogu sa sigurnošću predvideti, kao ni ishod ustavne žalbe, postavlja se pitanje koja je sudbina celokupnog sistema unitarne patentne zaštite? Ne podseća li pomalo ova višedecinjska saga o unitarnoj patentnoj zaštiti na "čekajući Godoa"?

Breksit

Na referendumu održanom u junu 2016. godine, UK izjasnilo se za izlazak iz EU. Ovakav ishod referenduma imaće posledice na sve politike EU, pa tako i na unitarnu patentnu zaštitu koja još nije počela da se primenjuje.³³

Postupak napuštanja EU predviđen je članom 50 UEU na jednostavan i jasan način. Svaka država članica može odlučiti da se, u skladu sa svojim ustavnim propisima, povuče iz Unije. Ona svoju nameru saopštava Evropskom savetu. U svetlu orijentacije Evropskog saveta, Unija pregovara i zaključuje sporazum sa tom državom, kojim se utvrđuje način njenog povlačenja, vodeći računa o okviru njenih budućih odnosa sa Unijom. UK otpočelo je pregovore o izlasku u martu 2017. godine. Kako je za pregovore predviđen rok od dve godine, UK će 29. marta 2019. istupiti iz EU.

³³ Vid. J. Čeranić, "Perspektive unitarne patentne zaštite nakon Breksita", *Pravo i privreda*, 7-9/2017, 275-289.

Što se tiče ratifikacije SJPS, UK je prvobitno odložilo ratifikaciju kako bi sačekalo ishod referendum. Uprkos rezultatima referendum, UK je u novembru 2016. godine najavilo da je voljno da nastavi sa ratifikacijom. Iako je bilo sumnji da je ta izjava samo "prazno obećanje", ispostavilo se suprotno. Naime, 26. aprila 2018. UK ratifikovalo je SJPS.

Žalba Saveznom Ustavnom sudu Nemačke

U toku 2017. godine Saveznom ustavnim sudu Nemačke podneta je ustavna žalba za preispitivanje ustavnosti Zakona o ratifikaciji SJPS koji je usvojio Parlament. Ovaj događaj ponovo je doveo u pitanje stupanje na snagu SJPS i početak primene unitarne patentne zaštite.

U februaru 2018. godine, Savezni ustavni sud Nemačke objavio je listu predmeta o kojima namerava da odlučuje u toku 2018. godine. Na listi se nalazi ustavna žalba protiv Zakona o ratifikaciji SJPS. Dakle, postoji mogućnost da konačna odluka bude doneta tokom 2018. godine. Ipak, trebalo bi imati na umu da je nekoliko predmeta sa liste preneto iz prethodnih godina, te nije isključeno da se predmet prebaci za 2019. godinu ili kasnije.

S tim u vezi, iskristalisala su se dva scenarija.³⁴ S jedne strane, ako tokom 2018. godine Ustavni sud odbaci žalbu, ima dovoljno vremena da SJPS stupi na snagu pre izlaska UK iz EU (mart 2019. godine). S druge strane, ako Ustavni sud prihvati da razmatra ustavnu žalbu, pravosnažna presuda može biti odložena za 2019. ili kasnije. To znači da bi SJPS trebalo da stupi na snagu nakon što UK istupi iz EU. Međutim, u samom SJPS stoji da je to sporazum između država članica EU. Da li će i za kakvom pravnom akrobatikom pesegnuti EU u tom slučaju kako bi spasila SJPS, ostaje da se vidi.

UNITARNI PATENT - NASTAVAK FRAGMENTACIJE PATENTNOG PEJZAŽA U EVROPI?

Ukoliko sistem unitarne patentne zaštite počne da se primenjuje, da li bi to značilo kraj fragmentacije patentnog pejzaža u Evropi? Činjenica je da bi novi sistem u mnogome doprineo smanjenju fragmentacije patentne zaštite pronalazaka u EU, to ne bi značilo njen kraj. Naime, i u okviru sistema unitarne patentne zaštite primetna je fragmentacija koja se ispoljava u dva oblika, kao tzv. "materijalna fragmentacija" i tzv. "teritorijalna fragmentacija".

³⁴ Vid. "German UPC Complaint to be decided in 2018", <http://inspiredthinking.dehns.com/Post/102eqvh/german-upc-complaint-to-be-decided-in-2018>, 1.05.2018.

Materijalna fragmentacija

Pod materijalnom fragmentacijom patentnog sistema podrazumeva se da se u okviru sistema unitarne patentne zaštite, na iste ili slične pravne situacije, primenjuju različite odredbe materijalnog prava. Materijalna fragmentacija pojavljuje se iz najmanje dva razloga. Ona može biti posledica postojanja više nivoa, tj. više sistema patentne zaštite u Evropi, što implicira mogućnost izbora između njih i/ili može biti posledica upućivanja, u određenim situacijama, na nacionalno zakonodavstvo država članica EU.

Evropski patentni pejzaž poznaje četiri kategorije, tj. četiri sistema patentne zaštite pronalazaka, i to: (1) tradicionalni nacionalni patent, koji priznaje nacionalni patentni zavod i za koji je nadležan nacionalni sud; (2) tradicionalni evropski patent, koji priznaje EZP, a koji je izuzet iz nadležnosti JPS (*opt-out*), te su za evropski patent, koji zapravo predstavlja snop nacionalnih patenata, nadležni nacionalni sudovi država članica u kojima je priznat; (3) evropski patent, koji priznaje EZP i za koji je nadležan JPS u državama članicama koje su ratifikovale SJPS; i (4) unitarni patent koji priznaje EZP i za koji je nadležan JPS, bez mogućnosti da bude izuzet (*opt-out*) iz njegove nadležnosti.³⁵

U pogledu same unitarnosti zaštite, princip slobode izbora može da utiče na produbljivanje fragmentacije. Ovaj princip *per se* nema negativnu konotaciju jer omogućava nosiocu patenta da izabere sistem koji najbolje odgovara njegovim sredstvima i interesima. Međutim, druga strana medalje primene ovog principa je da se četiri nivoa patentne zaštite pronalazaka u Evropi preklapaju i impliciraju postojanje paralelnih propisa i sudskih nadležnosti.

Kada je reč o primeni nacionalnih propisa država članica, iako se većina kritičara ovako koncipiranog sistema unitarne patentne zaštite³⁶ složila sa tim da su neka upućivanja na nacionalno pravo neizbežna (u vezi s prometom imovinskiopravnih ovlašćenja koja čine sadržinu unitarnog patenta), čini se da unitarni patentni paket ne obezbeđuje minimum uniformnosti i transparentnosti za učesnike na tržištu. Nakon svih kompromisa, ono što je ostalo od raskošnog projekta uspostavljanja jedinstvenog sistema zaštite pronalazaka u EU, zapravo je skromni patentni paket koji sadrži samo onoliko prava EU da bi se uopšte mogao smatrati patentom EU. U pogledu ostalih pitanja, novi sistem patentne zaštite pronalazaka u EU oslanja se na međunarodno pravo i nacionalna prava.³⁷

³⁵ Vid. J. Čeranić (2015), 130.

³⁶ Hilty Reto, Jaeger Thomas, Lamping Matthias, Ullrich Hans, "The Unitary Patent Package: Twelve reasons for concern", *Max Planck Institute for Intellectual Property and Competition Law Research Paper* 12-12, 2.

³⁷ H. Ullrich, 25.

Teritorijalna fragmentacija

Teritorijalna fragmentacija podrazumeva da se u različitim državama članicama EU, na iste ili slične pravne situacije, primenjuju različiti propisi. Ovaj oblik fragmentacije uzrokovan je pre svega primenom mehanizma bliže saradnje. Pored toga, teritorijalnoj fragmentaciji patentne zaštite u EU doprinosi i režim prevođenja koji se primenjuje u okviru unitarne patentne zaštite, kao i tzv. *forum shopping* (mogućnost da strane izaberu sud pred kojim će voditi parnicu).

Uticao koji će teritorijalna fragmentacija, prouzrokovana prevashodno primenom mehanizma bliže saradnje, imati na unitarnu prirodu unitarnog patenta manje je predvidiv. U ovom trenutku, teško je oceniti da li će bliža saradnja trajno onemogućiti uspostavljanje jedinstvenog sistema zaštite pronalazaka u EU ili će, kao privremeni instrument, motivisati države članice, koje se inicijalno nisu uključile, da to učine. Poznato je da države članice koje ne učestvuju u bližoj saradnji nemaju pravo da utiču na donošenje odluka u okviru bliže saradnje.

Često se diskutuje o tome da li će i u kojoj meri *forum shopping* uticati na fragmentaciju sistema unitarne patentne zaštite. U javnoj raspravi se, međutim, zanemaruje da ovakva praksa već postoji u okviru postojećeg sistema zaštite, ne samo na međunarodnom nivou, već i na nacionalnim nivoima (npr. u Nemačkoj kao zemlji koja ima najveći broj patentnih parnica u Evropi). Iskustva ukazuju na to da *forum shopping* nema nužno negativne posledice. Naprotiv, primena instituta *forum shoppinga*, omogućava tužiocima da najbolje zaštite svoje interese a motiviše sudove da pokažu najviši kvalitet u radu kako bi ostali konkurentni.³⁸

ZAKLJUČAK

Pravni okvir unitarne patentne zaštite predstavlja tipičan evropski kompromis, u smislu da se sastoji od elemenata ranijih predloga za uspostavljanje jedinstvenog sistema zaštite pronalazaka u EU uklopljenih u mozaik i povezanih propisima nacionalnog, međunarodnog i evropskog prava.³⁹

S obzirom na višedecenijske napore kako bi se usposatavio jedinstven sistem zaštite pronalazaka u EU, kao i na činjenicu da je rad na ustanovljenju unitarne patentne zaštite intenziviran početkom novog milenijuma, a da unitarni patent još nije počeo da se primenjuje, nameće se pitanje da li ceo projekat pomalo podseća na «čekajući Godoa»?

Kada je reč o fragmentaciji, jasno je da, u kontekstu patentne zaštite u Evropi, postoje dva nivoa fragmentacije. Pored aktuelnog, uslovljenog postojanjem

³⁸ Vid. J. Čeranić (2015), 150-151.

³⁹ N. Machek, 41.

različitih sistema zaštite pronalazaka, iskristalisala se i fragmentacija u okviru samog sistema unitarne patentne zaštite. Dakle, iako primena sistema unitarne patentne zaštite ne implicira kraj fragmentacije patentne zaštite u EU, ona svakako predstavlja bolje rešenje od sadašnje situacije u smislu da osigurava pravnu sigurnost, smanjuje troškove za korisnike i jača konkurentnost EU na svetskom tržištu.